

LIBRIS | *the new*
Readactor: Anca Eftime-Penescu

Lectori: Stejărel Olaru, Dana Popescu
DTP: Simona Bănică

I Must Betray You, Ruta Sepetys
Copyright © 2022 by Ruta Sepetys
Cover design by Theresa Evangelista

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form. This edition published by arrangement with Philomel, an imprint of Penguin Young Readers Group, a division of Penguin Random House LLC.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Epica.
Copyright © 2022 Editura Epica. Toate drepturile rezervate.

Aceasta este o operă de ficțiune istorică bazată pe întâmplări și situații reale. În afară de persoanele din aparatul de stat de la momentul relatării faptelor, toate celelalte nume, personaje, locuri și evenimente sunt produsul imaginației autoarei și orice asemănare cu persoane și nume reale este pură coincidență.

ISBN: 978-606-9713-10-5

București, 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEPETYS, RUTA

Sfârșitul șoaptelor : Decembrie 1989 / Ruta Sepetys;
trad.: Gabriela Stoica, Ioana Socolescu. — București : Epica,
2022

ISBN 978-606-9713-10-5

I. Stoica, Gabriela (trad.)
II. Socolescu, Ioana (trad.)

821.111

RUTA SEPETYS
SFÂRȘITUL
ȘOAPTELOR
Decembrie
1989

Traducere din limba engleză și note de
GABRIELA STOICA și IOANA SOCOLESCU

EPICA
București, 2022

1

UNU

Frica și-a făcut apariția la sfârșitul orelor.
Era octombrie. O zi cenușie de vineri.
Dacă aș fi știut, aș fi fugit. Aș fi încercat să mă ascund.
Dar nu aveam de unde să știu.

Pe coridorul școlii, în lumina slabă, l-am zărit pe cel mai bun prieten al meu, Luca. A venit spre mine, trecând pe lângă pancarta anostă care urla de pe peretele din beton:

OAMENI NOI AI ROMÂNIEI
TRĂIASCĂ COMUNISMUL — VIITORUL STRĂLU-
CIT AL OMENIRII!

La vremea respectivă, numai la comunism nu-mi stătea mie mintea. Ci la ceva mai mult mai iminent.

Orele se terminau la șapte seara. Dacă plecam la momentul potrivit, ieșeam odată cu ea — fata timidă cu bretonul care îi ascundea ochii. Ar fi părut o simplă coincidență, nu ceva forțat.

Luca a apărut lângă mine.

— Pur și simplu mor de foame, mi-a zis.

— Poftim!

I-am întins punga cu semințe de floarea-soarelui.

— Multam! Ai auzit? Bibliotecara zice că ai o influență proastă asupra noastră.

Am izbucnit în râs. Poate că era adevărat. Profesorii îl lăudau pe Luca, ziceau că e „o dulceață de băiat”, dar despre mine spuneau că sunt sarcastic. Dacă eu eram genul de om gata să împartă pumni, Luca era cel care intervenea și oprea orice încăierare. El sărea imediat în ajutor, în timp ce eu preferam să privesc și să evaluez totul de la distanță.

Ne-am oprit ca Luca să stea de vorbă cu un grup de fete gălăgioase. L-am așteptat, deși mă grăbeam destul de tare.

— Hei, Cristian, mi-a zămbit una dintre fete. Frumoasă freză. Te tunzi cumva cu cuțitul de bucătărie?

— Da, i-am răspuns. Și legat la ochi.

L-am salutat pe Luca și mi-am continuat drumul pe coridor, de unul singur.

— Elev Florescu!

Vocea îi aparținea directorului școlii. Zăbovea pe hol și vorbea cu un coleg. Tovarășul director și-a mutat greutatea de pe un picior pe altul, încercând să pară relaxat.

Dar nimic nu era relaxat vreodată.

În clasă, cu toții eram smirnă. Tovarășul diriginte ne ținea prelegeri și zbiera la noi, la toți cei patruzeci de elevi câți eram. Îl ascultam nemișcați și ne mijeam ochii sub lumina chioară. Eram „prezenți” când se striga catalogul, dar de cele mai multe ori mintea noastră umbla aiurea.

Luca și cu mine purtam la liceu uniformă bleumarin și cravată. Ca toți ceilalți băieți. Fetele purtau sarafane bleumarin și bentițe albe pe cap. Îți dădeai seama după matricolele cusute pe uniforme de la ce liceu sau școală era fiecare. Dar toamna și iarna uniformele erau acoperite cu paltoane, fulare tricotate și mănuși. Așa încercam să ținem piept gerului mușcător din clădirile de beton, complet neîncălzite.

Rece și întuneric. Încheieturi care te dor de frig. E greu să iei notițe când nu-ți mai poți simți degetele. E dificil să te concentrezi când se întrerupe curentul.

Directorul și-a dres glasul.

— Elev Florescu, a repetat. Vino la mine în birou! Am un mesaj de la tatăl tău.

Tata? Tata nu venea niciodată la școală. Cu greu apucam să-l văd până și acasă. Lucra în schimburi de douăsprezece ore, șase zile pe săptămână, la o fabrică de mobilă. Am simțit cum mi se strânge stomacul.

— Da, tovarășe director.

M-am îndreptat spre biroul tovarășului, așa cum mi-a ordonat.

Ar fi putut oare alții să înțeleagă? În România făceam cum ni se spunea.

Și ni se turnau pe gât multe lucruri.

În comunism ni se spunea că toți suntem frați și surori.

Dacă ne adresam unul altuia cu „tovarășe”, se presupunea că eram toți egali, fără diferență de clasă socială. Tovarășii adevărați respectau regulile.

Eu doar mă prefăceam că le respect. Țineam unele lucruri pentru mine, precum interesul pentru poezie și filosofie. Dar mă prefăceam și în alte privințe. De exemplu, acum mă făceam că mi-am pierdut pieptănul, când, de fapt, îmi plăcea cum îmi stătea cu părul vâlvoi. Mă prefăceam că nu observ când se uitau fetele după mine. Și încă ceva: mă mai prefăceam că învăț limba engleză în folosul țării.

Asta era placa mea: „Cuvintele sunt arme. Voi putea lupta cu inamicii noștri americani și britanici nu numai cu armele, ci și cu vorbele”.

Făceam la școală o pregătire militară care se numea „Pregătirea tineretului pentru apărarea patriei”. De la paisprezece ani începeam deja să facem instrucție cu arme de foc. Oare în alte țări

era la fel? Acolo începeau mai devreme sau mai târziu? Îmi amintesc că mi-am notat întrebarea asta în caietul meu secret.

În realitate, dorința mea de a vorbi engleza nu avea nicio legătură cu lupta împotriva dușmanilor țării. Câți dușmani aveam, la urma urmei? Sincer vorbind, nu știam. Adevărul e că la ora de engleză erau o mulțime de fete inteligente și cuminiți. Fete pe care mă prefăceam că nu le bag în seamă. Și dacă aș fi vorbit engleza fluent, aș fi putut înțelege mai bine versurile cântecelor pe care le ascultam pe ascuns la Vocea Americii.

Pe ascuns, da, ilegal. Multe lucruri erau ilegale în România, inclusiv gândurile și caietul meu. Dar eram convins că puteam păstra totul ascuns. La urma urmei, atmosfera era apăsătoare și greoaie, numai bună pentru a ține ascunse lucruri, nu-i așa?

Mi-am continuat drumul pe holul întunecat, spre biroul directorului.

Eram un fraier.

Doar că n-o aflasem încă.

2

DOI

Am intrat la secretariat. Mumia de secretară mi-a aruncat scurt o privire, apoi și-a coborât ochii în poală. Fără contact vizual. Mi-a făcut semn cu un deget zbârcit spre biroul directorului.

Stomacul mi s-a strâns și mai tare.

O cămăruță fără ferestre. Tavan înnegrit de fum de țigară. În aer, un iz de hârtie mucegăită. Pe peretele de deasupra banalului birou atârna un portret cu ramă poleită. Fix același tip de portrete pe care le vedeai în toată țara: în săli de clasă, în gări, în magazine, în spitale, chiar și pe prima pagină a manualelor.

Al lui.

Nicolae Ceaușescu.

Iubitul nostru conducător. Eroul nostru. Mărețul lider al Partidul Comunist Român și vampirul care suga sângele a milioane de români. Metaforă ilegală?

Categoric.

Noul portret îl înfățișa pe eroul nostru cu obraji îmbujorați și părul șaten, des și ondulat. Alături de soția sa, Mama Elena, conducea România de douăzeci și patru de ani. Nu m-am mai oprit și asupra tabloului care arăta o versiune mult mai tânără a conducătorului nostru. În schimb, privirea mi-a fost atrasă de străinul de sub portret, un ins pe care nu-l mai văzusem niciodată.

LIBRIS | We know books

La vreo treizeci și cinci de ani. Mai multă chelie decât păr. Cu palmele cât o lopată și umeri mult mai lați decât spătarul scaunului.

— Închide ușa, mi-a ordonat.

Am închis ușa de lemn în urma mea, dar nu m-am așezat. Nu mi se spusese încă.

Străinul răsfoia un dosar aflat în fața lui. O fotografie prinsă cu o agrafă de un colț înfățișa un tânăr cu păr negru, zbârlit și cu ochi palizi. Și instantaneu am simțit un gol în stomac.

Așezat la un metru distanță de mine nu era doar un bărbat mătăhălos, cu o singură sprânceană și cu lopeți în loc de mâini.

Nu.

Omul ăsta era deopotrivă călău, călăreț al Apocalipsei și spion. Era un agent al Securității, înfricoșătoarea poliție secretă din România. Era în posesia unui dosar și a unei fotografii.

Cu mine.

„Se spune c-ar fi un tip de la Secu la fiecare cincizeci de români”, mă avertizase sora mea, Cici, cândva. „Sunt douăzeci și trei de milioane de români. Fă socoteala. ăștia sunt peste tot.”

Le spuneam „băieții cu ochi albaștri”. Lăsând asta la o parte, securiștii erau, în general, ușor de identificat. Dacă aveai norocul să-ți permiți o mașină, trebuia să aștepti și cinci ani până să intri în posesia uneia. Era clar ce aveai să primești. Exista o singură marcă de mașini — Dacia. În câteva culori: alb, albastru sau verde. Însă securiștii conduceau Dacii negre. Unul din blocul nostru avea o Dacie neagră. Îl urmăream de la balcon. Eram curios, dar în același timp încercam să mă fac nevăzut.

Eram sigur că tovarășul din fața mea conducea o mașină din aia. Dar de data asta nu mai eram deloc curios.

Doar speriat.

Securistul s-a lăsat pe spate, făcând scaunul din metal să geamă din încheieturi sub greutatea lui. M-a străpuns cu o privire pătrunzătoare, care găurea zidul încrederii mele.

A așteptat și iar a așteptat, lăsând ca găurile să se umple de frică.

Și dintr-odată s-a mișcat. Picioarele din față ale scaunului s-au izbit puternic de podea. S-a aplecat peste birou și a expirat prelung, lăsând să iasă duhoarea de tutun care-i stătea pe limba galbenă, pătată. Și pe urmă a rostit niște vorbe care mă bântuie și azi:

— Te numești Cristian Florescu. Și știi ce ai făcut.

3

TREI

Cică știa ce făcusem.

Dar ce făcusem?

Adevărul e că mulți români încălcau regulile într-un fel sau altul. Altfel nici nu aveai cum, pentru că erau așa de multe. Și așa de mulți oameni care abia așteptau să raporteze că le-ai încălcat.

Un compozitor a scris versuri cu mesaje negative față de traiul din România. A fost internat într-un azil de nebuni.

Un student a fost descoperit că avea o mașină de scris neînregistrată. A fost trimis la închisoare.

Dacă aveai curaj să critici public regimul, puteai fi arestat sub acuzarea de „agitator politic”.

Dar eu nu criticasem nimic public. Tot ce făceam, făceam în tăcere. În secret. Așadar, oare ce descoperise omul ăsta?

Oare antena mea radio de acasă? Bancurile pe care le născocesc? Ghidul de călătorie?

Cumpăram pe sub mână tot felul de chestii în limba engleză de la unul pe nume Stea-de-Mare, un bișnițar din cartierul meu. Citeam în engleză toate chestiile alea clandestine și îmi dezvoltam vocabularul. Ultima mea achiziție era un teanc de pagini smulse dintr-un ghid de călătorie tipărit în Anglia. Ghidurile de călătorie și hărțile străine erau adesea confiscate de la turiști. Când le-am citit, am aflat de ce:

Condiții catastrofale în România.

Nicolae Ceaușescu. Lider fără scrupule. Megaloman.

Toată lumea ținută sub supraveghere.

Țara din Blocul de Est în care suferința umană a ajuns la paroxism.

Și chestia asta:

Românii sunt oameni inteligenți, frumoși și primitivi, dar le este interzis să interacționeze cu străinii. Imaginați-vă un azil de nebuni unde nebunii conduc azilul și angajații sunt pedepsiți pentru sănătatea lor mintală. Cel mai bine este să evitați România. Vizitați Ungaria sau Bulgaria în schimb, unde condițiile de trai sunt mai bune.

Remarca despre supraveghere era adevărată. Practic vorbind, oricine era ținta unei acțiuni de filaj. Mama Elena Ceaușescu decretase că era necesar ca toate balcoanele apartamentelor să rămână pe deplin vizibile. Partidul Comunist avea dreptul să vadă absolut totul, în orice moment. Totul era deținut de către Partid. Iar ei, Ceaușeștii, dețineau Partidul.

— Ce le pasă lor! Ei nu trăiesc într-un bloc de beton, ca noi, am răbufnit eu odată.

— Sst! Să nu mai spui asta niciodată cu voce tare, mi-a spus mama, cu răsufarea întretăiată.

Nu am mai repetat-o de atunci, dar am scris despre asta în caietul meu.

Caietul meu. Stai puțin. Era oare vorba de caietul meu?

Securistul din fața mea mi-a făcut semn să iau loc. M-am conformat.

— Știi de ce ești aici? m-a întrebat el.

— Nu, tovarășe locotenent.

— Tovarășe maior, vrei să zici.

Am înghițit în sec.

— Nu, tovarășe maior, nu știu de ce sunt aici.

— Atunci, lasă-mă să te luminez. Deții o colecție impresionantă de timbre. Ai vândut un timbru românesc de epocă. Tranzacția a fost făcută cu un cetățean străin și ai acceptat valută străină. În acest moment ești vinovat de trafic ilegal de valută și vei fi urmărit penal.

Am simțit un fior rece pe șira spinării. Imediat mi-a picat fisa: Timbrul meu vechi.

Bancnota de un dolar american.

Se întâmplase acum două luni. De cât timp știau ei despre asta?

— N-am vândut timbrul, am susținut eu. L-am dat. N-am știut de...

M-am oprit. În România era ilegal să spui cuvântul „dolar”.

— De... valută... decât câteva zile mai târziu, când am deschis clasorul. El a băgat-o în clasor, iar eu nu mi-am dat seama.

— Dar cum ai ajuns să vorbești tu cu un adolescent american? Interacțiunea cu străinii este ilegală. Trebuie să raportezi imediat orice contact cu străinii. Cred că ești conștient de asta.

— Da, tovarășe maior. Dar mama mea face curat în apartamentele a doi diplomați americani. Și autoritățile știu asta.

Dar existau și lucruri care nu erau cunoscute de autorități. Cel puțin așa credeam. Îl cunoscusem pe fiul diplomatului american în timp ce o așteptam pe mama. Ne-am împrietenit. Am făcut schimb de timbre. Am vorbit. Am tras cu ochiul la caietul lui și am decis să încep și eu un caiet al meu.

— Mama ta face curățenie în apartamentele diplomaților americani. Cum a obținut această slujbă?

— Cred că... prin intermediul unei prietene.

Sincer vorbind, nu îmi mai aduceam aminte.

— Eu l-am întâlnit pe american în timp ce-o așteptam pe mama. O conduc acasă de multe ori. Mama nu prea vede bine noaptea. Îi este teamă să meargă pe întuneric.

— Vrei să spui că te-ai implicat în tranzacții valutare ilegale cu un adolescent american pentru că mamei tale îi este frică de întuneric? Maică-ta nu are nicio legătură cu infracțiunea pe care ai săvârșit-o. Dar toată familia ta va avea de suferit.

Infracțiune? Toată familia?

Dar nu acceptasem niciodată acel dolar. Apăruse pur și simplu.

Cum de știa el despre asta? În minte îmi răsuna rugămintele fierbinți ale mamei și ale surorii mele:

Nu spune nimănui nimic.

Ține minte, Cristian, nu știi niciodată cine te ascultă.

Te rog, nu atrage atenția asupra familiei noastre.

L-am privit fix pe securistul din fața mea. Mi-au transpirat palmele instantaneu și-am simțit cum mi se zbătea o venă. În România, Securitatea avea mai multă putere decât armata. Bărbatul ăsta putea să ne distrugă. Putea face așa încât toată familia să fie urmărită. Îmi putea distruge șansa de a merge la facultate. Putea să-i lase pe ai mei fără serviciu. Sau și mai rău.

Securistul s-a aplecat și și-a sprijinit lopoțile carnoase pe birou.

— Văd că ai înțeles gravitatea situației. Mi s-a spus că ești un elev promițător, talentat, un bun observator. Mă simt generos astăzi.

Mă lăsa să plec doar cu un avertisment. Am răsuflat lung, plin de recunoștință.

— Mulțumesc! Eu...

— Îmi mulțumești? Încă nu ai auzit propunerea mea. Este ceva simplu și, după cum am spus, foarte generos din partea mea. Vei continua s-o conduci pe maică-ta acasă. Vei continua și interacțiunile cu fiul diplomatului american. Și îmi vei raporta detalii despre casa și familia diplomatului.

Nu era o propunere. Era un ordin, ba chiar unul care contravenea tuturor normelor de decență. Voia să devin un șobolan, un *turnător* care dă raportul despre viețile private ale altora.